

Motion till riksdagen 2024/25:3051

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

En rättssäker och human implementering av EU:s migrationspakt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha en migrationspolitik som skapar säkra och lagliga vägar till EU och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom migrationspolitiken säkerställa en fungerande och rättvis fördelning av ansvar som utgår från människors säkerhet och grundläggande fri- och rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätthålla rättssäkerheten och respektera rätten att söka asyl och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ge ett humant och rättssäkert skydd till människor som behöver fly krig och förföljelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att människor på flykt ska ha rimliga chanser att söka och få skydd och goda förutsättningar att etablera sig i samhället och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förutsättningarna för att sätta en individ i förvar tydligt bör regleras i lag, så att det endast används när det strikt är nödvändigt och under så kort tid som möjligt, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i enlighet med barnkonventionen ska barn aldrig placeras i förvar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att goda levnadsförhållanden vid screening- och gränsförfarandet måste garanteras för alla och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillgång till information, tolk, juridisk hjälp, hälso- och sjukvård och utbildning vid screening- och gränsförfarandet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör undvika tillämpningen av påskyndade gränsförfaranden i nationell rätt och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte bör acceptera konceptet med tredje länder och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska se till att alla som överklagat ett beslut om att återvända får stanna tills dess att ärendet slutgiltigt avgjorts, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell övervakningsmekanism för grundläggande rättigheter bör få full tillgång till att övervaka asylprocesserna och ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna bidra till ansvarsutkrävande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett utökat kvotflyktingsystem och regler om vidarebosättning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge fler möjligheter att ta emot skyddsbehövande genom familjeåterförening eller arbetskraftsinvandring eller som studenter och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett system med humanitära visum inom EU och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående återställa antalet kvotflyktingar från nuvarande nivå på 900 till 5 000 och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna för anhöriginvandring bör underlättas i nationell lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla som beviljas uppehållstillstånd i Sverige ska ha rätt och möjlighet att återförenas med sin familj och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna och utveckla Sveriges regelverk för arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inom arbetskraftsinvandring ska bli enklare för företag att rekrytera, att handläggningstiderna ska kortas och att arbetstagarnas rättigheter ska förbättras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se ökade möjligheter till omplacering av asylsökande och ett avskaffande, eller åtminstone försvagande, av förstalandsprincipen och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Efter flera års förhandlingar har EU enats om en gemensam asyl- och migrationspolitik. Överenskommelsen, som kallas EU:s asyl- och migrationspakt, består av tio olika

lagstiftningar som tillsammans skapar ett nytt ramverk för hur EU ska hantera migration och ta emot asylsökande. Det ursprungliga syftet med att utforma en gemensam migrationspolitik har varit att främja solidaritet mellan EU:s medlemsländer, men den färdiga lagstiftningen är allt annat än solidarisk, human och rättssäker.

Miljöpartiet har, tillsammans med människorättsorganisationer, jurister och forskare, riktat skarp kritik mot den färdiga överenskommelsen. De nya reglerna kommer att försvåra livet för människor på flykt och innebära rättsosäkra asylprocesser och påskyndade asylbeslut som inskränker rätten till en individuell prövning. I motsats till detta hade vi velat se en migrationspolitik som skapar säkra och lagliga vägar till EU, som säkerställer en fungerande och rättvis fördelning av ansvar och som utgår från människors säkerhet och grundläggande fri- och rättigheter.

Under de kommande två åren kommer arbetet med implementeringen av EU:s asyl- och migrationspakt pågå i EU:s medlemsstater. Den svenska regeringen har meddelat att man ska anpassa den svenska migrationspolitiken efter EU:s nya miniminivå, vilket är mycket oroande. EU:s nya miniminivå är avsevärt lägre i och med migrationspaktens bestämmelser och riskerar att innebära grova kränkningar av människors grundläggande fri- och rättigheter. Miljöpartiet kräver att Sverige upprätthåller rättssäkerheten och respekterar rätten att söka asyl. Miljöpartiet anser att regeringens målsättning på migrationsområdet bör vara att Sverige ska ge ett humant och rättssäkert skydd till människor som behöver fly krig, förföljelse och förtryck samt att människor på flykt ska ha rimliga chanser att söka och få skydd och goda förutsättningar att etablera sig i samhället.

Rättssäkerheten i asylförfarandet måste garanteras

En del i den nya migrationspakten innebär att asylsökande som kommer till EU:s yttre gräns inte ska släppas in i EU; istället ska de bo i asylcenter vid gränsen där deras asylskäl ska snabbutredas. Snabbspåren innebär bland annat att personer från länder med låg andel godkända asylansökningar, så kallade säkra tredjeländer, ska genomgå en påskyndad asylprocess. Detta riskerar att leda till att individuella skyddsskäl inte beaktas i tillräcklig utsträckning, eftersom människor istället kollektivt grupperas beroende på vilket land eller vilken region de kommer ifrån. Det gör till exempel att en hbtqi-person från ett land som Uganda, som är säkert för många men inte för hbtqi-personer, riskerar att nekas skydd och skickas tillbaka dit där de riskerar dödsstraff.

Snabbspåren innebär också att asylsökande ska hållas kvar i förvarslignande asylcenter, något som flera människorättsorganisationer har varnat riskerar att kraftigt begränsa människors grundläggande rättigheter, såsom rätten till rättshjälp och hälsa. För att minimera användningen av förvar eller förvarslignande situationer bör Sverige se till att förutsättningarna för att sätta en individ i förvar tydligt regleras i lag, så att det endast används när det är strikt nödvändigt och under så kort tid som möjligt. I enlighet med barnkonventionen ska barn aldrig placeras i förvar. Det är aldrig barnets bästa. Goda levnadsförhållanden vid screening- och gränsförfarandet måste garanteras för alla, liksom grundläggande rättigheter såsom tillgång till information, tolk, juridisk hjälp, hälso- och sjukvård och utbildning.

Det blir upp till medlemsstaterna själva att bedöma vad som ska klassas som ett säkert tredje land samt om det finns en anknytning mellan den sökande och tredjelandet

i fråga, vilket innebär att en medlemsstat kan besluta att återställa en person till ett transitland. Ett land som EU har ett avtal med ska automatiskt klassas som ett säkert tredjeland, såsom Tunisien och Libyen, trots att det där förekommit omfattande kränkningar av migranternas mänskliga rättigheter. I flera fall med dödlig utgång. Det nya gränsförfarandet innebär också att personer som fått ett återvändandebeslut kommer kunna få det verkställt innan överklagandemöjligheterna har uttömts och beslutet vunnit laga kraft, vilket strider mot gällande EU-rätt.

Vi kräver att Sverige undviker tillämpningen av påskyndade gränsförfaranden i nationell rätt. Sverige bör inte acceptera konceptet med tredje länder, eftersom den idén bygger på tanken om att en individuell prövning av en persons asylskäl inte är nödvändig så länge personen kommer från ett visst land. Sverige måste även se till att alla som överklagat ett beslut om att återvända får stanna till dess att ärendet slutgiltigt avgjorts; den rätten har fastställts av EU-domstolen. Inga återvändanden ska verkställas utan en föregående individuell prövning av både skyddsskäl och risken för att utsättas för fara eller inhuman behandling vid ett återvändande. Detta är avgörande för att Sverige ska säkerställa en rättssäker och individuell asylprövning av en persons behov av skydd. En nationell övervakningsmekanism för grundläggande rättigheter bör få full tillgång till att övervaka asylprocesserna och ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna bidra till ansvarsutkrävande.

Skapa fler lagliga och säkra vägar till EU och Sverige

Redan idag finns det mycket få möjligheter för flyktingar att ta sig till EU och Sverige på ett legalt och säkert sätt. Istället för att söka asyl i sitt hemland eller i närområdet tvingas människor på flykt via osäkra rutter och hamnar i händerna på människosmugglare. Många flyktingar drunknar i Medelhavet på vägen till Europa. De senaste tio åren har fler än 25 000 människor dött eller försvunnit när de försökt korsa Medelhavet. Enligt FN:s flyktningorgan UNHCR var år 2023 det dödligaste året sedan flyktingkrisen, då fler än 3 100 personer rapporterades döda eller försvunna på Medelhavet. Med migrationspaktens nya regler är risken överhängande att denna fruktansvärda och oacceptabla situation förvärras ytterligare.

Miljöpartiet vill skapa fler lagliga och säkra vägar för människor på flykt att söka asyl. På så vis kan vi på riktigt få stopp på de livsfarliga flyktresorna och ta makten från de människosmugglare som utnyttjar människor som är på flykt. Detta kan göras genom ett utökat kvotflyktssystem och regler om vidarebosättning, fler möjligheter att ta emot skyddsbehövande genom familjeåterförening, arbetskraftsinvandring eller som studenter och genom att verka för ett system med humanitära visum inom EU. Det är orimligt att människor ska behöva riskera sina liv för att kunna leva ett liv i säkerhet och frihet.

Miljöpartiet vill att regeringen omgående återställer antalet kvotflyktingar, från nuvarande nivå på 900 till 5 000. Kvotflyktingar är de individer som UNHCR identifierar som särskild skyddsbehövande och utsatta, såsom kvinnor och barn, krigsskadade och torterade eller flyktingar med juridiska, medicinska eller fysiska skyddsbehov som inte kan tillgodoses på den plats där de befinner sig. Regeringen och Sverigedemokraterna säger sig vilja hjälpa de mest utsatta; att då ta emot färre av de mest skyddsbehövande är obegripligt.

Det är också nödvändigt att reglerna för anhöriginvandring underlättas i nationell lagstiftning, så att alla familjer har rätt att återförenas. När möjligheten till familjeåterförening begränsas leder det till att personer som vill ta sig till Sverige, vanligtvis kvinnor och barn, blir utlämnade till flyktingsmugglare och livsfarliga resor. Bara resan i sig kan orsaka trauman och övergrepp. För de individer som redan befinner sig i Sverige, innebär begränsade villkor för familjeåterförening psykisk ohälsa och försämrade möjligheter till integrering och etablering. Enligt Sveriges åtaganden enligt Barnkonventionen är vi dessutom skyldiga att se till att barn inte hålls åtskilda från sina föräldrar. Miljöpartiet anser att alla som beviljas uppehållstillstånd i Sverige ska ha rätt och möjlighet att återförenas med sin familj.

Vi måste också värna och utveckla Sveriges regelverk för arbetskraftsinvandring, så att människor kan komma hit och arbeta under samma goda arbetsvillkor som alla som arbetar i Sverige. Det är anmärkningsvärt att regeringen bland annat höjt lönekravet för arbetskraftsinvandrare, vilket kraftigt kommer minska arbetskraftsinvandringen och särskilt till medel- och lågkvalificerade yrkesgrupper. Redan idag ser vi företag och kommuner som kämpar med kompetens- och personalbrist, problem som väntas tillta med åren i och med att Sverige har en åldrande befolkning. Med andra ord har Sverige ett stort behov av arbetstagare i samhällets alla sektorer, inklusive yrken som kräver låg eller ingen kvalifikation. Arbetskraftsinvandring är viktig för Sveriges utveckling, ekonomi och välbefinnande och därför vill vi att det ska bli enklare för företag att rekrytera, att handläggningstiderna ska kortas och att arbetstagarnas rättigheter ska förbättras.

Avslutning

Miljöpartiet har sedan länge sett behovet av en reformering av EU:s migrationspolitik. Döden på Medelhavet har fått pågå alltför länge, och i spåren av krig, katastrofer och fattigdom har migrationen till EU varit mycket ansträngd. För att komma till rätta med denna inhumana situation, hade vi behövt ett EU-gemensamt asyl- och migrations-system som respekterar internationell rätt och våra internationella åtaganden, som Genèvekonventionen. Vi hade velat se ökade möjligheter till omplacering av asylsökande och ett avskaffande, eller åtminstone försvagande, av förstalandsprincipen. Det är den enda metoden för att på ett meningsfullt och effektivt sätt fördela ansvaret för asylmottagandet mellan medlemsländerna. Erfarenheterna vid mottagandet av ukrainska flyktingarna visar att det blir bättre både för flyktingarna och enklare för länderna att på ett bra sätt ordna mottagande om mottagandet är mer fördelat.

Med klimatförändringarna, nya krig och nedmonteringen av nationella demokratier i världen kommer allt fler människor att söka skydd i andra länder och regioner. Den nya asyl- och migrationslagstiftning som nu ligger på bordet kommer inte kunna lösa de utmaningar vi står inför. Döden på Medelhavet kommer att fortsätta och förvärras. Sök- och räddningsinsatser till havs kommer inte att förbättras, istället kriminaliseras just nu de civilsamhällesorganisationer som gör de livräddande insatser som EU borde göra. Inhumana flyktingläger vid EU:s yttre gräns kommer inte att försvinna utan bli institutionaliserade. Trycket på EU:s yttre gränser kommer att fortsätta och nu finns ingen bindande ansvarsfördelning som gör att medlemsländerna tvingas ta ett gemensamt ansvar.

För att respektera internationella konventioner och asylrätten måste Sverige nu ta ett stort ansvar. Miljöpartiet kommer noggrant att följa processen. Tillsammans med progressiva politiska krafter och civilsamhället kommer vi att arbeta för ett EU som respekterar mänskliga rättigheter och säkerställer att alla EU-länder tar ett gemensamt ansvar för människor på flykt.

Annika Hirvonen (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Rasmus Ling (MP)

Mats Berglund (MP)